

Article Arrival : 03/01/2020
 Related Date : 22/02/2020
 Published : 22.02.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2148>

Reference Zeren Nalinci, G. & Yapıcı, M. (2020). "Öğretmen Adaylarının Sanat ve Yaratıcılığa İlişkin Metaforları", International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 57; pp:918-924.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT VE YARATICILIĞA İLİŞKİN METAFORLARI

Teacher Candidates' Metaphors Regarding Art and Creativity

Dr. Öğr. Üyesi. Gülbin ZERENALINCI

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, AMASYA/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6873-4551>

Öğr. Gör. Mehmet YAPICI

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, AMASYA/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8442-9239>

ÖZET

Öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığa ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar yoluyla belirlemeyi hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2017-2018 ve 2019-2020 öğretim yılında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında, sanat eğitimi dersini alan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 87 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğretmen adayları tarafından sanata ilişkin 21, yaratıcılığa ilişkin 22 olmak üzere, 43 geçerli metafor üretilmiştir.

Verilerin toplanması amacıyla, araştırmada, öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığı hangi metaforlarla niteliklerini belirlemek amacıyla, onlara "Sanat.....gibidir, çünkü....." ve "Yaratıcılık.....gibidir, çünkü....." şeklinde görüşlerini belirtmeleri istenen anketler verilip 25 dakika süre verilmiştir. Çalışmada verilerin analizi için "içerik analizi" tekniği kullanılmıştır.

Öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığa ilişkin metaforları somut ve soyut olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Sanata ilişkin somut kategorisinde; 13, soyut kategorisinde 7 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; somut kategorisinde; güneş (4), su (3) ve kitap (3) metaforlarıdır. Soyut kategorisinde ise; özgürlük (2), dil (2) ve mutluluk (2) metaforlarıdır. Yaratıcılığa ilişkin somut kategorisinde 15, soyut kategorisinde 7 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; güneş (4), çocuk (2), pusula (2) ve doğa (2) metaforlarıdır. Soyut kategorisinde ise; iç ses (2) ve bilinçaltı (2) metaforlarıdır.

Sanata ilişkin metaforlar, öğretmen adaylarının sanatı daha çok güzellik ve beğeni duygusu açısından betimlediklerini göstermektedir. Yaratıcılığa ilişkin metaforlar ise öğretmen adaylarının yaratıcılığı, ürün/teknik/araç-gereç bağlamında değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğretmen adaylarının hem sanat hem de yaratıcılığa ilişkin geliştirdikleri metaforların somut kategorisinde yoğunlaşması da bunun bir sonucu olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, sanat, yaratıcılık, metafor

ABSTRACT

For this study, which aims to determine the perceptions that the teacher candidates own regarding art and creativity through metaphors, phenomenological design which is one of the qualitative research designs is used. The research study sample group was formed by 87 seniors students, who participated in this current study voluntarily and received art education course, studying in Basic Education Classroom Teaching Department of Education Faculty at Amasya University in 2017-2018 and 2019-2020 academic years. By teacher candidates 21 metaphors regarding art and 22 metaphors regarding creativity, in total 43 prevailing metaphors were generated.

In order to gather data and to determine which metaphors teacher candidates use to describe art and creativity, the candidates were given a questionnaire and asked to express their opinions in 25 minutes with sentences like "Art is like.....,because....." and "Creativity is like..... because.....". For analysing the data, contentanalysis method was used.

Teacher candidates' metaphors regarding art and creativity was gathered in two groups including concrete and abstract. Regarding art, 13 concrete and 7 abstract prevailing metaphors were generated. The metaphors with the highest frequency in concrete category were sun (4), water (3) and book (3) metaphors and in abstract category they were freedom (2), language (2) and happiness (2) metaphors. In concrete category regarding creativity 15 metaphors and in abstract category 7 prevailing metaphors were generated. The metaphors with the highest frequency in concrete category were sun (4), child (2), compass (2) and nature (2) metaphors and in abstract category they were inner voice (2) and subconscious (2) metaphors.

The metaphors regarding art show that teacher candidates delineate art in terms of beauty and sense of appreciation. On the otherhand, the metaphors regarding creativity demonstrate that teacher candidates appraise creativity in the context of product / technical / tools. The metaphors developed by teacher candidates regarding both art and creativity being intensified in concrete category can be conceived as a result of this.

KeyWords: Teacher candidate, art, creativity, metaphor

1. GİRİŞ

Sanat ve yaratıcılık; insanoğlunun uygarlık yaratma sürecindeki iki temel faktördür. İç içe geçen, birbirini besleyen bu iki dinamik, teknoloji üretiminden düşünce üretimine kadar bütün süreçlerde önemli bir rol oynamaktadır.

İlkel avcı-toplayıcı toplumdaki günümüze kadar insana ait ne varsa içinde mutlaka sanat ya da sanata dair bir şey de vardır. Bu sanatsal yaratı, kimi zaman bir mağara resmi şeklinde, kimi zaman bir dikilitaş formunda, kimi zaman da bir mimari tasarım şeklinde somutlaşmış olabilir (Nalinci, 2019). Platon'la başlayan geleneğe göre; sanat, bir öykünmedir. Doğaya öykünmedir, gerçeğe öykünmedir. Diğer bir deyişle; sanatsal etkinlik, bir tür taklit (mimesis) eylemidir (Demiralp, 2007). Sanat; ilk insandan günümüze kadar, birikerek oluşan/oluşturulan insan uygarlığının en önemli temel taşlarından biridir. Çağın tanığı ve yordayıcısı olan sanatın vazgeçilmez ise yaratıcılıktır. Sanat ve yaratıcılık; iç içe geçen, birbirini besleyen bir bütünün iki yarısıdır. Sanatsal süreçler açısından yaratıcılık, sanatçının ortaya koyduğu yapının somutlaşmasının bir kaynağı (ya da nedenlerinden biri) olarak görülebilir.

İnsanın gerçeklik arayışı, kendini ve evreni anlamlandırmaya yönelik giriştiği her çaba, yaşanan çağın koşulları ile doğrudan ilişkilidir. Kuşkusuz çağın teknolojik ve bilimsel oluşumları ve bununla beraber değişime uğrayan sosyo-ekonomik koşulları, düşün ve sanat alanlarına da yansımıştır. Düşünen, kurgulayan, sürekli yeniyi ve farklıyı arama çabasında olan sanatçı, duyarlılığı ve sezgileriyle toplumsal olayları sorgulayan, yorumlayan öneriler getiren ve toplumun uyarıcısı rolünü üstlenen bir kimlik olagelmıştır. Sınırsız-sonsuz sayıda üretilebilir genişletilebilir bir olgu olan sanat, tarih boyunca topluma yön vermiş, yeni özgürlük alanları, düşünce olanakları sağlamıştır (Nalinci, 2019). İslimiyeli'ne göre sanat (1976); bir duygunun, bir tasarımın bir güzelliğin ortaya konulmasında kullanılan yöntemin tümü ve yaratıcılık olarak betimlenmektedir.

Yaratıcılık, sanattan tasarıma bilimden günlük sıradan işlere kadar tüm alanları kapsayan bir etkinliktir. Bu nedenle farklı alanları kapsayan kavrama yönelik birbirinden farklı tanımlara rastlanır. Yaratıcılığı bir çeşit problem çözme olarak gören Torrence'a göre, "boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip bunlar hakkında düşünceler geliştirmek, varsayımlar kurmak, bunları sunmak, sonuçları karşılaştırıp, değiştirmek ve yeniden sınamak", Bartlett'a göre, bilinen yoldan ayrılma, yeniyi ve deneye açık olma; kısaca kalıplardan kurtulmaktır. Getzels ise yaratıcılığı sezgi ve akılcı imgelemin ve çözümlenme yetisinin, hayal kurma ve denetleme ile ıraksak ve yakınsak birliğine dayandırır (San, 2008).

Okul ortamında yaratıcılık; bilgiyi ulaşma yollarını gösteren, farklılıkları destekleyen, tek cevapla yetinmeyen, eleştirel düşünen bir okulun varlığı ile mümkün olabilir (Nalinci, 2019). Yaratıcı insan (May, 1987; Rawlinson, 1995; Sungur, 1997; Bentley, 1999); kendine güvenir, kendisini sever, sınırlarını bilir, farklı düşünür, empati kurar, deneyimlerden yararlanır, sıra dışıdır, yasa ve sosyal normlara karşı eleştireldir, kendi değerler sistemi vardır, yalnızlığı sever, özgürlüğüdür, arayış içindedir, herkesten farklı alışkanlıkları vardır, hata yapmaktan korkmazdır, meraklıdır, risk alır, soru sorar.

Sanat ve yaratıcılık; bir bütünün iki parçası gibi görülen, yaratıcılığın sanat için apriori bir ön koşul gibi değerlendirildiği bir bağlamdır. Bu bağlamda, sanatsal süreçler açısından yaratıcılık, sanatçının ortaya koyduğu yapının somutlaşmasının bir nedeni (ya da nedenlerinden biri) olarak görülebilir. Yaratıcı her insan kuşkusuz bir sanatçı değildir ama her sanatçı az veya çok yaratıcı olarak kabul edilmelidir

Eğitim sistemlerinde sanatın eğitsel işlev ve rolü; sanat eğitimi vazgeçilmez yapmaktadır. Sanat eğitiminin toplumsal ve bireysel gelişime katkısı ve toplumsal yansımaları sanat eğitimi sosyal bir olguya dönüştürmektedir. Bireyin yaratıcılığının ve yeteneklerinin gelişimini destekleyen sanat eğitimi, bireye estetik ve etik değerler de kazandırmaktadır. Sanat eğitimi; öğrencilerin, imge ve simge yüklü bir dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Özsoy, 2003). Sanat eğitimi yoluyla geliştirilen yetenek ve beceriler, bireyin toplumsal yaşamda üreticiliğini, ürettiklerini estetik bir bilinç ve duyarlılıkla yapmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığa ilişkin düşünceleri metaforlar yoluyla betimlenmektedir. James 2002'ye göre; günlük yaşamda olduğu kadar eğitim alanında da sıklıkla kullanılan metaforik düşünme bireylere; kendi araştırmaları için yeni fikirler oluşturmalarında ve diğer yaratıcı çalışmalar için olduğu kadar karmaşık kavramları öğrenmelerinde de yardımcı olmaktadır. Metaforlar hakkında yazmak ve konuşmak okuma ve tartışma yoluyla araştırılacak olan konular hakkında soru sormalarını sağlamaktadır.

Metafor, bir düşünce ve görme biçimidir (Morgan, 1998). Günümüzde söz sanatı olarak daha çok tanınan metafor (Salman, 2003), her dilde, anlatımı güçlendirmek, canlı kılmak için yararlanılan söz sanatlarından biri olarak, benzetme demektir. Benzetme; bir nesnenin niteliğini, bir eylemin özelliğini daha iyi anlatabilmek için bir başka nesne ve eylemlerden yararlanarak, onu anımsatma yoluyla gerçekleştirilir (Aksan, 1998). Öz olarak metafor bir şeyi başka bir şeye göre anlamlandırmak, ifadelendirmektir (Lakoff ve Johnson, 2005).

Metafor; bir şeyi veya bir fikri ona çok benzer niteliklere sahip başka bir şey ile genelde “gibi”, “benzer” sözcüklerini kullanmaksızın istenen tanımlamayı yapmak, anlatıma üslup güzelliği ve kolaylığı katmak için kullanılan sözcük ya da sözcük kümesidir. Başka bir deyişle metafor; bir kavramı, kelimeyi, terimi, olguyu daha güzel ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda olan bir sözcükle, ilgi kurularak benzetme yoluyla kullanılmasıdır (Aydın, 2006). Bireyin metafor yoluyla sadece bilinç düzeyinde değil bilinçaltı yaşantılarını da metafor yoluyla açığa çıkarma olasılığı bulunmaktadır.

Metaforlar, kelimelerin başka anlamlar üstlenerek, bireylerde farklı anlamlar yarattığı sembolik söyleyişlerdir. Kelimenin dilde kullanımı süreklilik kazanarak belli bir zaman dilimi içinde sabitlenmiş anlamlarına, gerçek anlam; kullanım içinde bir başka sözcüğün anlamını bir yönüyle üstlenmesiyle edindiği anlamlara da metafor denilmektedir (Guiraud, 1994). Her insan, gündelik yaşamın neredeyse her anında, duygu ve düşüncelerini dile getirirken metaforlardan yararlanır. Bunu o kadar sık yapar ki, sanki dilin ve iletişimin doğal bir parçası gibi görünür. Oysa metaforlar, insanın dil gelişimi içinde zamanla ortaya çıkan kültürden miras alınarak geliştirilen dil olgularıdır.

Bir şeyin metafor olarak kabul edilebilmesi için üç sorunun cevaplandırılması gerekir; 1) metaforun konusu nedir, 2) metaforun kaynağı nedir, 3) metaforun kaynağından konusuna aktarılması istenen (düşünülen) özellikler nelerdir? (Forceville, 2002). Örneğin yaratıcılık bulmaca gibidir cümlesine bakalım. Yaratıcılık (metaforun konusu) bulmaca (metaforun kaynağı) Öğretmen adayı; kaynaktan konuya şu düşünceleri aktarmak istiyor olabilir: “yaratıcılık sadece meraklı olmayı değil, bilgi birikimi elde ederek, yeni keşifler peşinde koşmak ve keşiflerin vereceği hazzı elde etmektir”.

2. YÖNTEM

Öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığa ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar yoluyla belirlemeyi hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmaktadır. Olgubilim deseni, farkında olunan ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışın (kavrayışın) olmadığı olgu durumlarına odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Olgubilim, içinde yaşadığımız, yüzeysel bildiğimiz ya da bildiğimizi sandığımız, derinlemesine bir kavrayışa sahip olmadığımız/olmadığımız olguları ortaya çıkarmayı hedefleyen çalışmalar için uygun bir araştırma alanı oluşturur.

Araştırmanın çalışma grubunu; 2017-2018 ve 2019-2020 öğretim yılında "Amasya Üniversitesi Temel Eğitim" bölümü sınıf öğretmenliği anabilim dalında, sanat eğitimi dersini alan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 87 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Birinci uygulama 8 Mayıs 2018 tarihinde ikinci uygulama 11 Ekim 2019 tarihinde ilgili dersin dersliğinde (B-104) yapılmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla, araştırmada, öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığı hangi metaforlarla nitelediklerini belirlemek amacıyla, onlara “Sanat.....gibidir, çünkü.....” ve “Yaratıcılık.....gibidir, çünkü.....” şeklinde görüşlerini belirtmeleri istenen anketler verilir 25 dakika süre verilmiştir.

Çalışmada verilerin analizi için “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu bağlamda çalışmada veri analizi için şu yol izlenmiştir:

1. Öğretmen adaylarının yazdığı metaforlar gerekçeleri de gözetilerek tek tek adlandırılarak listelenmiştir. Aynı anlama gelen kavramlar (gerekçelere de bakılarak) ortak bir metafor altında birleştirilmiştir. Örneğin "ışık", gerekçesine de bakılarak "güneş" metaforu olarak adlandırılmıştır.
2. Adlandırılan metaforlar, kavramsal kategoriler altında gruplandırılmıştır.

3. Çalışmada, araştırma bütün süreçleri ile adım adım anlatılarak geçerliliği sağlanmıştır. Adlandırmanın güvenilirliğini artırmak için çalışma, önce araştırmacı tarafından sonra da eğitimbilimleri alanında nitel çalışmaları bulunan bir öğretim elemanı tarafından adlandırılarak karşılaştırılmış ve araştırmacı tarafından son şekli verilmiştir. Çalışmanın güvenilirlik hesaplaması Miles&Huberman (1994), "uyuşum yüzdesi formülü" [$P = (Na / Na + Nd) \times 100$] ile hesaplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2006); güvenilirlik hesaplamasındaki uyuşum yüzdesi % 70 olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilir. Çalışmanın uyuşum yüzdesi % 91 olarak bulunmuştur.

4.Kategorilerin yorumlanması.

3. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının sanat ve yaratıcılığa ilişkin metaforların somut ve soyut kategorisindeki yorumları yer almaktadır. Öğretmen adayları tarafından sanata ilişkin 21, yaratıcılığa ilişkin 22 olmak üzere, 43 geçerli metafor üretilmiştir.

3.1.Sanata İlişkin Somut Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Sanata İlişkin Somut Kategorisindeki Metaforlarının Frekans Ve Yüzdeleri

Metafor	Gereke
Güneş (4)	Çevresini aydınlatır Herkesi aydınlatır Uykudan uyandırır Yaşamı aydınlatır
Su (3)	Manevi doyum noktamızdır Sanatsız hayat olmaz Estetik ve sanatsız yaşanmaz
Kitap (3)	Her okur kitaptan ayrı bir anlam çıkarır Kitaptaki bir sonraki sayfa gibi heyecanlandırır, umutlandırır Ne yaşarsan ve hissedersen onu anlatırsın/yazarsın
Spor	Sanat etkinliği insanı rahatlatır
Yemek	Ruhumuzu besler
Çocuk	Saf ve içtendir
Çiçek	Huzur verir
Dünya	Her şey sanat eseri halinde yaratılmıştır
Ekmek	Ruhumuzu doyurup gelişimsel fayda sağlar
Koltuk değneği	İnsan yürüyebilmek, düşmemek için ona sarılır
Beyaz	Her bakışta farklılıklar görür farklı anlamlar çıkarırız
Kuş	İnsan elinden uçar
Ağaç	Bir çok dalı vardır
Toprak	Besin sağlar

Sanata ilişkin somut kategorisinde; 14 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; güneş (4), su (3) ve kitap (3) metaforlarıdır. Metaforlar gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının sanatı, insan yaşamında vazgeçilmez haz verici, dekoratif ve estetik objeler olarak gördükleri söylenebilir. Metafor ve gerekçelerinin estetik haz düzeyinde alımlandığı, sanatı ürün düzeyinde somutlaştırdıkları ileri sürülebilir.

Sanatın ve sanat yapının ticari bir meta gibi değerlendirildiği günümüzde, sonuç şaşırtıcı olmamakla birlikte üzücü olarak değerlendirilebilir. Eğitim sistemlerinin temel işlevlerinden birisi de bireyin toplumsal yaşamın niteliğinin ve yaşam standartlarının yükseltilmesine katkı sağlaması olarak düşünüldüğünde; sanatsal bilinçten yoksun ya da sanatı/sanat yapısını tüketilecek bir nesne gibi alımlayan eğitimli insan profili, toplumsal gelecek açısından üzerinde düşünülmesi gereken bir toplumsal sorun olarak görülmelidir.

Toplumların gelişmişlik düzeyinin yansımalarından biri olan sanat/sanat yapının tüketilecek bir nesne gibi alımlanması, toplumsal yaşamın nitelik ve kalitesinin sürdürülebilir/geliştirilebilir olması açısından bir sorun olarak görülmesi gerektiği ileri sürülebilir. Çünkü, ancak bir sorun olarak görüldüğünde üzerinde düşünülüp, çözümler geliştirilebilir. Bu bağlamda, sanat ve sanata ilişkin derslerde sanatsal duyarlılık ve bilincin geliştirilmesi; sorunun tartışılmasını, eleştiri mekanizmasının işletilmesini kolaylaştıracakı düşünülmektedir.

3.2.Sanata İlişkin Soyut Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Sanata İlişkin Soyut Kategorisindeki Metaforlarının Frekans ve Yüzdeleri

Metafor	Gereke
Özgürlük (2)	İçinden geldiği gibi yapılı İnsanlar kendilerini oldukları gibi özgürce yansıtır
Dil (2)	İnsan anlatamadığı duyguları sanatla anlatır Duyguları ifade etmeyi sağlar
Mutluluk (2)	Dokunduğu her şeyi güzelleştirir Sanatın girdiği her şey güzelleşir
Aşk	İnsanın kalbini ferahlatır
Rüya	İnsanın hayal dünyasını ve bilinçaltını yüzeye çıkarır
Deniz	İçinde hayal gücü gibi pek çok şey barındırır
Haykırış	Sanatçının kendini ifade biçimidir

Sanata ilişkin soyut kategorisinde; 7 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; özgürlük (2), dil (2) ve mutluluk (2) metaforlarıdır. Metaforlar gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının sanatı, içsel yaşantılar ve duygu yoğunluğu olarak gördükleri söylenebilir. Sanat yapıtlarında; sanatçının içsel yaşantılarını ve duygu yoğunluğunun dışı urumu olarak alımlandığı ileri sürülebilir.

Soyut kategorisindeki metaforlar; sanat ve sanat yapıtının yaşamı anlamlandıran ve derinliğine bir bakış açısını yansıtan eleştirel bir yaşam felsefesi süreci olarak değerlendirildiği görülmektedir. Her ne kadar toplumsal yaşamın geleceği açısından umut verici olsa da bu tür değerlendirmenin (sadece 7 geçerli metafor olarak düşünüldüğünde) ne yazık ki çok çok azınlıkta bir bakış açısı olduğu ileri sürülebilir.

3.3.Yaratıcılığa İlişkin Somut Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığa İlişkin Somut Kategorisindeki Metaforlarının Frekans ve Yüzdeleri

Metafor	Gereke
Güneş (4)	Işıқта her şey istediğimiz gibi şekil alır İnsanlara karamsar anlarında ışık verir Aydınlatır Etrafını aydınlatır
Çocuk (2)	Hayal kurmaktır Merak eder
Pusul (2)	Hayat biter ama yol bitmez Yapacağımız işi aklımızda planlar ona göre yönümüzü belirleriz
Doğa (2)	Sürekli kendini yeniler Esin kaynağıdır
Anne	Zor durumlarda bize farklı çözüm önerileri getirir
Şimşek	Bir anda gelir aklımıza her şey
Altın	Çok değerli ürünler ortaya çıkarır
İcat	Kendi hayallerinin buluşunu yapabilir
Kuş	Özgürlüğe uçar
Gökyüzü	Düşünmenin ve özgün şeyler üretmenin sonu yoktur
Kar	Kar taneleri gibi her biri birbirinden farklı ve kendine özgüdür
Uçurtma	Nereye savrulacağı bilinmez
Fener	Geleceğimize ışık tutar
Araç	İnsanlığı zor durumlardan kurtarır
Şarkı	Yeni bir şey keşfetmek insana huzur verir

Yaratıcılığa ilişkin somut kategorisinde; 15 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; güneş (4), çocuk (2), pusula (2) ve doğa (2) metaforlarıdır. Metaforlar gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının yaratıcılığı, kendiliğinden nedensiz gerçekleşen bir duygu-durum ya da bilişsel performans patlaması olarak gördükleri ileri sürülebilir.

Öğretmen adaylarının yaratıcılığı bir ürün ya da somutlaşabilecek bir olgu durumu olarak görmeleri; eğitim-öğretim ortamlarının süreç değil, ürün (çıktı) odaklı yapılandırılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.4.Yaratıcılığa İlişkin Soyut Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığa İlişkin Soyut Kategorisindeki Metaforlarının Frekans ve Yüzdeleri

Metafor	Gereke
İç ses (2)	Sınırsızdır Duygu ve düşüncelerin dışavurumudur
Bilinçaltı (2)	Bilinmeyi buldurur Olanın içinde olmayı, olmayanın içinde olanı görmektir.
Evren	Sınırı yoktur
Yaradılış	Doğuştan gelir ve insanın bir parçasıdır.
Uzay	Ucu bucağı belli değildir, her an her şey olabilir
Mucize	Hayal dünyamızın yansımasıdır
İyilik	İnsanlığa yararlı olmaktır

Yaratıcılığa ilişkin soyut kategorisinde; 7 geçerli metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanlar; iç ses (2) ve bilinçaltı (2) metaforlarıdır. Metaforlar gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının yaratıcılığı, doğuştan gelen bir yetenek gibi algıladıkları, sınırlarının belirsiz doğasının anlaşılabilir olduğu yönünde bir algıya sahip oldukları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının yaratıcılığı içsel (gizil) yaşantılar şeklinde görmeleri; yaratıcılık süreçlerinin en önemli boyutunun ürün//düşünce üretme öncesindeki kuluçka dönemi olarak yapılandırılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Akademik yazın ve söylemlerde, yaratıcılık olgusunun sıralı ve aşamalı bir yapı olarak anlatılması bu durumun nedeni olarak görülebilir.

4. SONUÇ

Sanata ilişkin metaforlar, öğretmen adaylarının sanatı daha çok güzellik ve beğeni duygusu açısından betimlediklerini göstermektedir. Yaratıcılığa ilişkin metaforlar ise öğretmen adaylarının yaratıcılığı, ürün/teknik/araç-gereç bağlamında değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğretmen adaylarının hem sanat hem de yaratıcılığa ilişkin geliştirdikleri metaforların somut kategorisinde yoğunlaşması da bunun bir sonucu olarak düşünülebilir.

Sanata ilişkin somut kategorisinde yer alan 13 geçerli metafor gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının sanatı, derinlikten yoksun, gündelik yaşantının haz verici, dekoratif ve estetik objeler olarak gördükleri söylenebilir. Sanata ilişkin soyut kategorisinde yer alan 7 geçerli metafor gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının sanatı, içsel yaşantılar ve duygu yoğunluğu olarak gördükleri söylenebilir.

Yaratıcılığa ilişkin somut kategorisinde yer alan 15 geçerli metafor gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının yaratıcılığı, kendiliğinden nedensiz gerçekleşen bir duygu-durum ya da bilişsel performans patlaması olarak gördükleri ileri sürülebilir. Yaratıcılığa ilişkin soyut kategorisinde yer alan 7 geçerli metafor gerekçeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının yaratıcılığı, doğuştan gelen bir yetenek gibi algıladıkları, sınırlarının belirsiz, doğasının anlaşılabilir olduğu yönünde bir algıya sahip oldukları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının araştıran, sorgulayan, özgür düşünen, toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen, katılımcı, sorumluluk sahibi ve üretken kişiler olması beklenmektedir. Sanat eğitiminin; anlayış ve uygulamalardan kaynaklanan tüm sorunları okulöncesi eğitimden, yüksek öğrenime kadar geniş bir alana yayılmaktadır. Bu bakımdan; gelecek nesilleri şekillendirecek olan öğretmen adaylarına önemli görevler düşmektedir.

Sanat ve yaratıcılık olgusunun, toplumsal refah ve kalkınmanın dinamik bir unsuru olarak düşünülerek; okulda sanat ve yaratıcılığın geliştirilmesi için sadece sanat derslerinin içeriğinin zenginleştirilmesi, ders saatlerinin artırılmasının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle; okuldaki her dersin öğretim programının sanat ve yaratıcılık olgusunu destekleyecek şekilde bir felsefe ve anlayışla düzenlenmesinin gerekli olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1998). Dilbilim seçkisi: Günümüz Dilbilimiyle İlgili Yazılardan Çeviriler, Ankara: TDK Yayını.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir Felsefi Metafor “Yolda Olmak”, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 3, s.: 9-22.
- Bentley, T. (1999). Yaratıcılık (Creativity), (Çev.: O. Yıldırım), İstanbul: Hayat Yayınları.
- Demiralp, D. (2007). Aristoteles'in Sanata Dair Düşünceleri, Dini Araştırmalar, 10/30, 255-266
- Forceville, C. (2002). The Identification of Target and Source in Pictorial Metaphors, Journal of Pragmatics, 34, 1-14.
- Guiraud, P. (1994). Göstergibilim, (Çev.: M. Yalçın), Ankara: İmge Kitabevi.
- İslimyeli, N. (1976). Sanat Terimleri Ansiklopedisi, Cilt: 2, Ankara: Sanat Yayınları.
- James, P., (2002). “Fostering metaphoric thinking”, Journal of Developmental Education 26-33.
- May, R. (1987). Yaratma Cesareti, (Çev.: A. Oysal), İstanbul: Metis Yayınları.
- Miles, M.B.; Huberman, A.M., (1994), Qualitative Data Analysis, 2nd Ed., Newbury Park, CA: Sage.
- Morgan, G. (1998). Yönetim Ve Örgüt Teorilerinde Metafor, İstanbul: Mess Yayınları.
- Lakoff G. ve Johnson M. (2005). Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil (Çev: G. Y. Demir), İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Nalinci, Z. G. (2019). Eğitim Toplum Ve Sanat, Eğitim Sosyolojisi, Editör: M. Yapıcı. Ankara: Eğiten
- Özsoy, V., (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Rawlinson, J. G. (1995). Yaratıcı Düşünme Ve Beyin Fırtınası, (Çev.:O. Değirmen), İstanbul: Rota Yayın.
- Salman, Y. (2003). Dilin Düşvreni: Eğretileme, Kitap-lık, Sayı: 65(Ekim), s.: 53 -54. İstanbul: YKY Yayını.
- San, İ. (2008). Sanat ve Eğitim, Ankara: Ütopya Y.
- Sungur, N. (1997). Yaratıcı Düşünce, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Yıldırım, A.; Şimşek, H., (2006), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınevi, Ankara.